

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.226.2026

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 16302 Pana Posła Pawła Papkego, w sprawie sytuacji osób z niepełnosprawnościami w systemie wsparcia państwa, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, którym nie są w stanie sprostać wykorzystując swoje uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta stanowi dopełnienie świadczeń prawnie zabezpieczonych przez inne systemy.

Uprawnienia do świadczeń z pomocy społecznej uzależnione są od wysokości dochodu. Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej kryteria dochodowe podlegają co 3 lata weryfikacji uwzględniającej wyniki przeprowadzanego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych badania prognozy interwencji socjalnej.

W efekcie ostatniej weryfikacji kryteriów dochodowych dokonanej w roku 2024 – zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2024 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. poz. 1044) - od 1 stycznia 2025 r. progi dochodowe w pomocy społecznej wynoszą dla osoby samotnie gospodarującej 1 010 zł (wzrost o 30%, tj. o 234 zł), a dla osoby w rodzinie 823 zł (wzrost o 37%, tj. o 223 zł). Oznacza to z jednej strony objęcie wsparciem większej grupy osób i rodzin o najniższych dochodach, z drugiej zaś transfer wyższych świadczeń także do osób już korzystających z pomocy. Zmiana kryteriów dochodowych wpłynęła też na podwyższenie maksymalnej kwoty zasiłku stałego do 1 229 zł (wzrost o 23%, tj. o 229 zł).

Na realizację zadań własnych wynikających z ustawy o pomocy społecznej, do których należy prowadzenie działań mających na celu poprawę sytuacji bytowej osób samotnych, rodzin, seniorów czy osób z niepełnosprawnościami, gminy otrzymują dofinansowanie z budżetu państwa obejmujące zadania wskazane w programach:

- „Posiłek w szkole i w domu”. Jego celem jest zapewnienie osobom potrzebującym wsparcia w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Ze wsparcia w odpowiedniej formie korzystać mogą zarówno dzieci (istotnym elementem programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym możliwości zjedzenia gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej), których opiekunowie są w trudnej sytuacji materialnej, jak i osoby starsze, z niepełnosprawnościami i o niskich dochodach. Ze środków przekazywanych w ramach programu gminy udzielają wsparcia osobom spełniającym warunki otrzymania pomocy wskazane w ww. ustawie i spełniającym kryterium dochodowe w wysokości 200% kryterium, o którym mowa w art. 8 tego aktu. Kryteria dochodowe w programie wynoszą 2020 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 1646 zł dla osoby w rodzinie;
- „Opieka 75+”. Celem programu jest zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i starszych, które są osobami samotnymi (zgodnie z art. 6 pkt 9 ustawy o pomocy społecznej), samotnie

gospodarującymi (zgodnie z art. 6 pkt 10 ustawy o pomocy społecznej) lub pozostają w rodzinie;

- „Korpus Wsparcia Seniorów” zapewniający gminom finansowe wsparcie w organizowaniu usług opiekuńczych świadczonych w formie usług sąsiedzkich oraz w realizacji usług opiekuńczych poprzez zapewnienie dostępu do tzw. „opieki na odległość”, mającej poprawić bezpieczeństwo i możliwości samodzielnego funkcjonowania osób starszych w ich miejscu zamieszkania.

Osoby najbardziej potrzebujące, znajdujące się w trudnej sytuacji finansowej i życiowej, mogą też korzystać z pomocy żywnościowej w formie paczek z artykułami spożywczymi w ramach programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Do udziału w programie uprawnia dochód na poziomie 265% kryterium ustawowego oraz spełnienie przynajmniej jednej z przesłanek trudnej sytuacji życiowej z art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Kryterium dochodowe wynosi 2 676,50 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 2180,95 zł dla osoby w rodzinie.

Podobnie jak próg interwencji socjalnej, wartość koszyków minimum egzystencji jest szacowana przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Rokrocznie, do 15 kwietnia, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego przedkłada Radzie Dialogu Społecznego informacje o wysokości minimum egzystencji, przy czym kryteria dochodowe ustalane są z uwzględnieniem wyniku badań prognozy interwencji socjalnej.

Należy podkreślić, że w roku przeprowadzanej co 3 lata weryfikacji wysokość świadczeń i kryteria dochodowe uprawniające do pomocy są wyższe niż minimum egzystencji. Niemniej w kolejnych latach, do czasu przeprowadzenia następnej weryfikacji, dla niektórych typów gospodarstw domowych kwota kryterium dochodowego może być niższa niż minimum egzystencji.

Informuję, że w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) podjęto prace zmierzające do wprowadzenia obowiązkowej corocznej weryfikacji kryteriów dochodowych w pomocy społecznej, celem dostosowania pomocy potrzebującym z uwzględnieniem zmieniających się warunków ekonomicznych (coroczny wzrost wynagrodzeń, inflacja, a co za tym idzie dynamiczna tendencja wzrostowa kosztów życia). Kierownictwo resortu złożyło wniosek skierowany do Zespołu do spraw Programowania Prac Rządu o wpis do wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów projektu ustawy o zmianie ustawy pomocy społecznej, który zakłada wdrożenie corocznej weryfikacji kryterium dochodowego.

Co do pytania dotyczącego zgodności praktyki organów pomocy społecznej z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, zwłaszcza w zakresie zakazu dyskryminacji oraz prawa do odpowiedniego poziomu życia, należy wskazać, że zgodnie z postanowieniami tego aktu (ratyfikowanego przez Rzeczpospolitą Polską w 2012 roku), państwa będące stronami konwencji zobowiązane są do podejmowania odpowiednich środków w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami pełnego i równego z innymi obywatelami uczestnictwa w każdym aspekcie życia społecznego.

Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 stanowi podstawowe narzędzie realizacji postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Akt ten implementuje standardy dotyczące podmiotowości, wolności wyboru i równego traktowania. Głównym celem działań w ramach obszaru priorytetowego „Warunki życia i ochrona socjalna” jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom odpowiednich warunków życia, włączając w to zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych i materialnych oraz niezbędną ochronę socjalną, zgodnie z zapisami art. 28 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Działania zaplanowane w ramach tego

obszaru priorytetowego zakładają reformę systemu wsparcia finansowego ukierunkowaną na upodmiotowienie osób z niepełnosprawnościami, przeciwdziałanie wykluczeniu ich opiekunów poprzez dopuszczenie podejmowania przez nich pracy zarobkowej i rozwijanie rynku mieszkań na wynajem z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

W Ministerstwie Finansów we współpracy z kierownictwem MRPiPS przygotowano przegląd wydatków na rzecz osób z niepełnosprawnościami w celu zidentyfikowania ewentualnych nierówności i optymalizacji systemu świadczeń na rzecz tej grupy

W odpowiedzi na pytanie o zmiany systemowe uwzględniające wyższe koszty życia osób z niepełnosprawnościami należy wskazać na dwa kluczowe mechanizmy wsparcia, tj.:

- świadczenie wspierające wprowadzone ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 1429), jakie przysługuje osobom pełnoletnim, u których poziom potrzeby wsparcia oceniono w przedziale od 70 do 100 punktów w przyjętej skali. Jego celem jest pokrycie wydatków wynikających ze szczególnych potrzeb życiowych tych osób.
- świadczenie uzupełniające („500+ dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji”), czyli miesięczne wsparcie finansowe kierowane do osób wymagających stałej pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb. Ma ono pozwolić beneficjentom na poprawę jakości ich życia, zwiększenie samodzielności oraz wsparcie w pokryciu codziennych kosztów utrzymania.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom środowiska, w nowej perspektywie finansowej kierownictwo MRPiPS realizuje bądź współuczestniczy w realizacji projektów współfinansowanych ze środków Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego, które mają pomóc w wypracowaniu rozwiązań zwiększających włączenie społeczne i zawodowe beneficjentów. Wśród nich wymienić należy:

- „Standaryzację modelu zatrudnienia wspomaganego w Polsce”. Projekt służy opracowaniu kompleksowej koncepcji zatrudnienia wspomaganego jako trwałego rozwiązania wspierającego aktywność zawodową osób z niepełnosprawnościami. Działania skupiają się na standaryzacji procedur (merytorycznych i finansowych) oraz przygotowaniu kadr (administracji, AZW i trenerów pracy) do profesjonalnego świadczenia usług w tym obszarze;
- „Centrum Komunikacji dla Osób z Niepełnosprawnościami”, celem inicjatywy jest znoszenie barier w porozumiewaniu się osób z niepełnosprawnościami, zgodnie ze standardami Konwencji ONZ. Projekt jest kierowany do osób o zróżnicowanych potrzebach komunikacyjnych, w tym niewidomych, głuchych, w spektrum autyzmu czy z niepełnosprawnością intelektualną. W jego ramach przewidziano szeroki wachlarz usług: od tłumaczeń PJM i SKOBN, przez systemy AAC i transkrypcję na żywo, aż po przygotowanie materiałów w tekście łatwym do czytania (ETR);
- „Przebudowę modelu orzekania o niepełnosprawności”. Głównym założeniem jest stworzenie nowoczesnego systemu orzekania i wsparcia, który odpowiada na faktyczne potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Model ten bazuje na Międzynarodowej Klasyfikacji ICF oraz wytycznych Konwencji ONZ (KPON);
- „Mobilnego Doradcę Włączenia Społecznego”. Celem projektu jest przygotowanie systemu realizacji usług mobilnych doradców włączenia społecznego. Ich zadaniem będzie dotarcie do osób potrzebujących i zaproponowanie im adekwatnej pomocy w zakresie zminimalizowania następstw niepełnosprawności, które mogą powodować wyłączenie ich z życia społecznego, a w przypadku długotrwałej niepełnosprawności – zwiększenia niezależności ich życia i wspólnego znalezienia drogi do włączenia tych osób do społeczności lokalnej;
- „Rozwój kręgów wsparcia i asystencji prawnej”, celem projektu jest przetestowanie modelu kręgów wsparcia oraz instrumentu asysty prawnej będącej elementem modelu

wspieranego podejmowanie decyzji co ma bezpośrednie przełożenie na zwiększenie niezależności i samodzielności osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym.

Istotnym elementem krajowego systemu wsparcia, komplementarnym wobec działalności organów pomocy społecznej i bezpośrednio wpływającym na podnoszenie komfortu życia osób z niepełnosprawnościami, jest działalność Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON). Środki funduszu stanowią podstawowy mechanizm finansowania i współfinansowania zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej.

Wsparcie finansowe realizowane za pośrednictwem PFRON koncentruje się na następujących kluczowych obszarach:

- Likwidacja barier i uniwersalne projektowanie: finansowanie projektów mających na celu usuwanie barier architektonicznych, technicznych oraz w komunikowaniu się. Działania te wprost realizują art. 9 Konwencji ONZ (Dostępność);
- Dofinansowanie zaopatrzenia w wyroby medyczne i przedmioty ortopedyczne. Wsparcie w zakupie nowoczesnego sprzętu rehabilitacyjnego i wózków aktywnych, co w istotny sposób wpływa na podmiotowość, mobilność oraz autonomię osób z niepełnosprawnościami w ich codziennym funkcjonowaniu;
- Aktywizacja zawodowa i wsparcie na rynku pracy. Finansowanie instrumentów rehabilitacji zawodowej, m.in. dotacji na podjęcie działalności gospodarczej, dofinansowań do wynagrodzeń pracowników z niepełnosprawnościami czy zwrotu kosztów przystosowania stanowisk pracy. Działania te wpisują się w konwencyjny nakaz zapewnienia prawa do pracy na zasadzie równości z innymi (art. 27 Konwencji ONZ);
- Rehabilitacja społeczna i wsparcie aktywności lokalnej. Współfinansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej (WTZ) i zakładów aktywności zawodowej (ZAZ), a także turnusów rehabilitacyjnych.

W uzupełnieniu tych informacji pragnę też wskazać Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością (CIDON) działające przy Oddziałach PFRON. Świadczą one kompleksowe usługi informacyjne i doradcze dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich otoczenia. Centra powstały w ramach realizacji przez PFRON programu pn. „Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością”. W ramach usług CIDON można uzyskać informacje na temat programów realizowanych przez PFRON, projektów organizacji pozarządowych, systemów orzecznictwa, wsparcia finansowego i rzeczowego, zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczny czy rehabilitacyjny, ulg i uprawnień oraz instytucji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/